

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/98472,Sad-nad-niepodlegla-Polska.html>



Legitymacja Stefana Korbońskiego, posła na Sejm Ustawodawczy, 12 lutego 1947 r.

ARTYKUŁ

Sąd nad niepodległą Polską

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: FILIP MUSIAŁ 31.01.2023

Po 1944 r. komuniści dokończyli dzieła zaczętego przez okupanta niemieckiego i sowieckiego: władze Polski pojałtańskiej systematycznie likwidowały patriotyczną elitę II Rzeczypospolitej. Lata 1947-1948 były „sądem” nad pozostałościami podziemia, który miał przez fizyczną likwidację ludzi

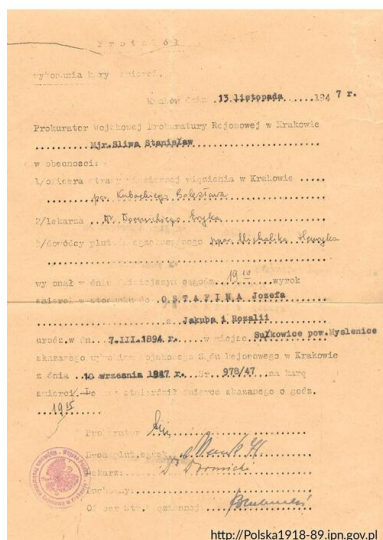
uniemożliwić odrodzenie niepodległej Polski.

Ustawa amnestyjna ogłoszona przez komunistów w lutym 1947 r. miała w swych założeniach odegrać wobec wciąż czynnych działaczy konspiracyjnych tę samą rolę co amnestia z 1945 r. Bezpieka dążyła do zewidencjonowania ujawniających się żołnierzy i działaczy politycznych podziemia po to, by następnie w nich uderzyć.

Z możliwości ujawnienia skorzystało około 53 tys. osób. Wskutek tego likwidacji uległy silniejsze ogniska oporu konspiracyjnego.

Jednocześnie nagłaśniano faktyczne sukcesy aparatu represji związane z rozbijaniem kolejnych struktur podziemnych.

W połączeniu z bierną postawą zachodnich aliantów wobec wyborczego fałszerstwa i upadkiem nadziei na rychły wybuch konfliktu pomiędzy nimi a ZSRS doprowadziło to wiele osób do decyzji o zaprzestaniu działań konspiracyjnych. Z możliwości ujawnienia skorzystało około 53 tys. osób. Wskutek tego likwidacji uległy silniejsze ogniska oporu konspiracyjnego. Do końca 1947 r. działał jeszcze IV Zarząd Główny WiN, jednak w obliczu sytuacji politycznej i pogłębiającej się infiltracji podziemia przez bezpiekę skala przedsięwzięć organizacji została znacznie ograniczona.



**Protokół wykonania kary śmierci
na Józefie Ostafinie, żołnierzu
Legionów, pośle na Sejm II
Rzeczypospolitej, oficerze ZWZ-
AK, a po wojnie działaczu II
Zarządu Głównego WiN, Kraków,
13 XI 1947 r.**

Wyroki za patriotyzm

Po 1944 r. komuniści dokończyli dzieła zaczętego przez okupanta niemieckiego i sowieckiego: władze Polski pojałtańskiej systematycznie likwidowały patriotyczną elitę II Rzeczypospolitej. Lata 1947–1948 były „sądem” nad pozostałościami podziemia, który miał przez fizyczną likwidację ludzi uniemożliwić odrodzenie niepodległej Polski.

Utraciwszy wiarę w możliwość politycznej walki z reżimem w Polsce, zagrożony aresztowaniem Mikołajczyk 21 października 1947 r. potajemnie opuścił kraj. Wkrótce po nim z Polski pojałtańskiej wyjechał były prezes SP Karol Popiel.

We wrześniu 1947 r. ogłoszono wyrok w procesie II Zarządu Głównego WiN i działaczy PSL, w grudniu w procesie III Zarządu Głównego WiN i działaczy Komitetu Porozumiewawczego Organizacji Polski Podziemnej, w marcu 1948 r. w procesie Komendy Głównej NSZ oraz w procesie rtm. Witolda Pileckiego, w maju w procesie Prezydium SN, w listopadzie w procesie kierownictwa PPS-WRN. Działacze niepodległościowych skazywano w procesach pokazowych, których propagandowa oprawa miała świadczyć, że wydaje się wyroki na zdrajców narodu i kryminalistów.

Jednocześnie komuniści uderzyli w PSL i Mikołajczyka. Szczególną aktywność przejawiała frakcja opowiadająca się za uległością wobec PPR, której liderzy Czesław Wycech i Józef Niećko jawnie krytykowali prezesa swej partii. Na zwolenników Mikołajczyka spadały represje, a terenowe ogniw partii zamierały pod naporem działań bezpieki.

Przeprowadzone w 1947 r. procesy pokazowe: w kwietniu redaktora „Biuletynu PSL” Kazimierza Bagińskiego (wcześniej skazanego w procesie szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego w Moskwie), w sierpniu redaktora naczelnego „Gazety Ludowej” Zygmunta Augustyńskiego, a we wrześniu II Zarządu Głównego WiN i działaczy PSL, w którym skazano m.in. jednego z liderów PSL Stanisława Mierzwę (wcześniej skazanego w procesie szesnastu przywódców Polskiego Państwa Podziemnego w Moskwie), uznano za przygotowanie gruntu pod atak na Mikołajczyka.

W październiku prokomunistyczni działacze PSL oficjalnie potępili działalność byłego premiera rządu RP na uchodźstwie. Utraciwszy wiarę w możliwość politycznej walki z reżimem w Polsce, zagrożony aresztowaniem Mikołajczyk 21 października 1947 r. potajemnie opuścił kraj. Wkrótce po nim z Polski pojałtańskiej wyjechał były prezes SP Karol Popiel.

Koniec oporu

Po ucieczce Mikołajczyka władzę w PSL przejęli politycy prokomunistyczni – a z kierownictwa partii usunięto polityków związanych z Mikołajczykiem.

Nadal walczyły pojedyncze oddziały partyzanckie (najsilniejsze we wschodnich rejonach Polski), powstawały także konspiracyjne organizacje młodzieżowe – jednak skala tego sprzeciwu była już niewielka.

W maju 1948 r. przywódcy SL i PSL podpisali umowę o współpracy oraz zapowiedzieli zjednoczenie partii.

Działania te stanowiły kontynuację planu „porządkowania” sceny politycznej, zmierzającego do ugruntowania komunistycznej dominacji poprzez usunięcie z życia publicznego polityków niezależnych. Do formalnego „zjednoczenia” obu partii doszło w 1949 r.

Na początku 1948 r. w Polsce pojałtańskiej nie istniała już żadna – polityczna ani zbrojna – licząca się siła opozycyjna. Choć opór wobec reżimu trwał, był zatowizowany. Nadal walczyły pojedyncze oddziały partyzanckie (najsilniejsze we wschodnich rejonach Polski), powstawały także konspiracyjne organizacje młodzieżowe – jednak skala tego sprzeciwu była już niewielka.



**Proces działaczy PPS-WRN. W
ostatnim rządzie drugi od lewej
kazimierz Pużak**

Ostatnim bastionem niezależności pozostał Kościół katolicki. Dlatego od jesieni 1947 r. komuniści stopniowo nasilali terror wobec niego. W drodze represji i zarządzeń administracyjnych starali się ograniczyć oddziaływanie duchownych na społeczeństwo, zawężając pojęcie duszpasterstwa i posługi kapłańskiej do ram uroczystości religijnych – dla których jedynym miejscem miała być świątynia.

Fragment podręcznika IPN *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918–1989* (2014).

Całość publikacji dostępna w portalu polska1918-89.pl
oraz w wersji drukowanej w księgarni internetowej ksiegarniaipn.pl

COFNIJ SIĘ